

Novičnik št. 2 | November 2025

Opolnomočenje mladih oskrbovalcev po vsej Evropi: Prvi koraki projekta „OUR VOICES“

V prvem novičniku smo naznanili pričetek projekta „OUR VOICES“ ki ga financira EU in katerega cilj je zagotoviti, da so mladi oskrbovalci resnično slišani. Mladi oskrbovalci so otroci in mladi (mlajši od 18 let), ki v večini primerov skrbijo za starše ali druge sorodnike, pri čemur se pogosto soočajo z izzivi, ki vplivajo na njihovo izobraževanje, dobro počutje in prihodnost. V okviru projekta „OUR VOICES“ so organizacije iz Italije, Švedske, Bolgarije, Belgije in Slovenije, ter evropska organizacija Eurocarers, združile moči, da bi oblikovale resnične priložnosti za participacijo mladih oskrbovalcev pri odločitvah, ki vplivajo na njihovo življenje. Projekt, ki se je uradno začel aprila 2025, bo trajal dve leti. V začetku projekta smo mapirali obstoječe participatorne mehanizme, sledi testiranje novih orodij, ki bodo mladim oskrbovalcem omogočili aktivno participacijo v šolah, lokalnih skupnostih in celo na ravni EU. Končni cilj je zgraditi pravičnejšo in bolj vključujočo Evropo, v kateri bodo mladi oskrbovalci priznani, podprti in zmožni izraziti svoje mnenje in ter s tem vplivati na politike, ki so vplivajo na njihovo življenje.

Zemljevid obstoječih mehanizmov sodelovanja

Ves poletni čas so partnerji projekta OUR VOICES identificirali in mapirali obstoječe participatorne mehanizme v vsaki od držav, vključenih v projekt, ter na ravni EU (delovni paket 2). To so storili s hitrim realističnim pregledom sive literature (GLR) in znanstvene literature (SLR). Najprej so določili merila za vključitev, ki so zajemala znanstvene članke, raziskovalna poročila in učbenike (pri pregledu znanstvene literature), ter vladne publikacije in politične povzetke (pri pregledu sive literature). Vsi dokumenti so bili pregledani v nacionalnem jeziku vsake partnerske države, gradivo na ravni EU pa v angleščini. Oba pregleda sta vključevala podatke, objavljene med letoma 2010 in 2015, kjer je bilo na voljo celotno besedilo in kjer je bil avtorj znan. Geografsko pokritost pregleda SLR so zajemale države članice EU-27, Združeno kraljestvo in države EFTA (Norveška, Švica, Islandija in Lihtenštajn). Pregled sive literature se je osredotočil na raven EU, Švedsko, Belgijo, Italijo, Slovenijo in Bolgarijo. Pregled je vključeval študije, ki so zajemale otroke, mlajše od 18 let, obravnavale participatorne mehanizme in participacijo ranljivih skupin otrok ter opredelile sedanje prakse, izzive in vrzeli. Po zaključku hitrega realističnega pregleda so bili kvantitativni podatki ločeno izpisani za sistematični pregled literature in pregled sive literature v vsaki partnerski državi.

Kakšne so glavne dejavnosti projekta OUR VOICES?

Pregled znanstvene literature

SLR sta izvedla dva znanstvena partnerja projekta – Univerza v Ljubljani (Slovenija), ki je bila tudi vodja tega delovnega paketa, in Univerza Linnaeus (Švedska). Za preučevanje znanstvenih publikacij v bazah podatkov SCOPUS in MEDLINE, objavljenih v angleškem jeziku med letoma 2010 in 2025, je bila uporabljena metoda hitrega realističnega pregleda. V pregled so bile vključene publikacije, ki so vključevale otroke, mlajše od 18 let, in študije, ki so obravnavale participatorne mehanizme in vključevale ranljive skupine otrok, s poudarkom na trenutnih praksah, izzivih in področjih za izboljšanje. Zaradi omejenega števila študij, ki se osredotočajo na mlade oskrbovalce, smo v analizo poleg mladih oskrbovalcev, vključili tudi otroke kot najbližje sorodnike (CNK), otroke, ki živijo v negotovih družinskih razmerah, otroke s posebnimi potrebami, otroke z migrantskim ozadjem in druge otroke iz ranljivih skupin. V pregled so bili vključeni ustrezni znanstveni članki iz (vključno z opisnimi pregledi, pregledi obsega, sistematičnimi pregledi literature in metaanalizami), raziskovalna poročila in učbeniki iz 27 držav članic EU, Združenega kraljestva in držav EFTA (Norveška, Švica, Islandija in Lihtenštajn).

Prvotno iskanje je prineslo 1074 zadetkov, vendar smo po odstranitvi podvojenih zapisov začeli s pregledovanjem 726 zadetkov, med pregledovanjem pa je bilo 702 zadetkov izključenih iz različnih razlogov (npr. napačen izid/populacija/zasnova študije/geografsko pokritje/vrsta zapisa). Med analizo MMAT je bil izključen še en članek, drugi pa je bil odstranjen med analizo. V končni pregled je bilo vključenih skupaj 22 študij. Pregled znanstvene literature je obsegal dve glavni komponenti – kvantitativno analizo zapisov SLR in tematsko analizo SLR.

Pregled sive literature

Pregled sive literature so izvedli vsi partnerji v svojih nacionalnih jezikih, za dokumente na evropski ravni pa tudi v angleščini. Vsi partnerji so iskali poročila o politikah ali raziskavah (vključno z doktorskimi disertacijami v nacionalnih jezikih in v angleščini) ter letna poročila nacionalnih in regionalnih participatornih mehanizmov, kot so mladinski sveti, otroški parlamenti in druge strukture, podobne tem, ki se osredotočajo na posebna tematska vprašanja, ter strukture ali mehanizmi, ki jih omogoča urad varuha človekovih pravic otrok.

V vseh fazah kodiranja smo se posebej osredotočili na prepoznavanje vrzeli in neenakosti v mehanizmi vključevanja otrok, pri čemer smo upoštevali mlade oskrbovalce, otroke kot bližnje sorodnike, otroke, ki živijo v negotovih družinskih razmerah, ter druge skupine ranljivih otrok. To smo dosegli z analizo ponavljajočih se tem, vzorcev in trendov v zbrani literaturi. Pregled sive literature je zajemal tri glavne komponente: profil posamezne države, kvantitativno analizo sive literature in kvalitativno analizo sive literature.

Kaj smo ugotovili?

Cilj pregleda znanstvene literature je bil identificirati participatorne mehanizme, ki so na voljo mladim oskrbovalcem, otrokom kot najbližjim sorodnikom in drugim ranljivim otrokom, ter poudariti vrzeli in izzive, povezane s temi mehanizmi po Evropi. Razširitev meril za vključitev na druge skupine ranljivih otrok (poleg mladih skrbnikov in najbližjih sorodnikov, ki so ciljna skupina v našem raziskovalnem projektu) se je izkazala za koristno, saj smo identificirali več prenosljivih participatornih mehanizmov, ki se lahko uporabijo za mlade oskrbovalce ali otroke, kot najbližje sorodnike. Zanimivo je, da v več člankih, vključenih v pregled, otroci niso bili vključeni kot udeleženci, čeprav je bila udeležba otrok glavna tema članka. Namesto tega so se študije osredotočale predvsem na poglede staršev ali strokovnjakov na participacijo otrok, medtem ko glas otrok pogosto ni bil ustrezno zastopan. Večina člankov (9) je izvirala iz Švedske, sledijo pa ji Združeno kraljestvo (3), Nizozemska (1) in Irska (1), 8 člankov, vključenih v pregled, pa je bilo teoretičnih in je pokrivalo različna področja – pravo, izobraževanje, socialno delo, raziskave itd. Poleg tega, čeprav je bila večina mehanizmov sodelovanja

v člankih, vključenih v pregled znanstvene literature, obravnavana kot trajna praksa, so bili ti mehanizmi pogosto podvrženi političnim, virovnim in organizacijskim izzivom. Zlasti zaskrbljujoča ugotovitev je, da večina mehanizmov sodelovanja v pregledu znanstvene literature (razen enega) tvega, da bo neučinkovita ali simbolična, saj dialog pogosto prevladujejo odrasli (najpogosteje strokovnjaki in/ali starši), kar ima za posledico, da otroci pogosto niso slišani, so spregledani in težko izrazijo svoje mnenje. Večina mehanizmov sodelovanja, opredeljenih v pregledu znanstvene literature, ni imela formalnih pritožbenih postopkov, prek katerih bi otroci lahko izrazili zaskrbljenost ali izpodbijali svojo obravnavo.

Ugotovili smo več sistemskih ovir za uspešne participacijo mladih oskrbovalcev, otrok kot najbližjih sorodnikov in drugih ranljivih skupin otrok, ki obsegajo pomanjkanje:

- dostopnih informacij in zagovorništva;
- osredotočenosti na perspektive otrok,
- formaliziranih postopkov,
- ustreznih modelov za sodelovanje,
- učinkovite podpore;
- individualizacija in
- spremljanje rezultatov sodelovanja.

Poleg tega so predpostavke o ranljivosti, sposobnostih in zrelosti otrok, enačenje udeležbe s participacijo in neenakopravnost med odraslimi in otroki, predstavljale pomembne ovire za uspešno sodelovanje otrok.

Na individualni ravni smo opredelili tri pomembne ovire:

- vratarji dostopa (gatekeepers);
- intersekcionalnost in
- posebne izzive, s katerimi se soočajo mladi oskrbovalci in otroci, kot najbližji sorodniki (kot so stigmatizacija, strah pred posegi socialnih služb in pomanjkanje časa (zaradi obveznosti skrbi) ter informacij).

Pomemben doprinos našega pregleda znanstvene literature je tudi v opredelitvi predpogojev za uspešno sodelovanje mladih oskrbovalcev in otrok, kot najbližjih sorodnikov, med katere spadajo:

- potreba po sistemski organizacijski in politični podpori,
- pristopi, prilagojeni individualnim sposobnostim in okoliščinam mladih/otrok, ki ne sodelujejo v formalnem izobraževanju, ter
- pomembna vloga zaupanja vrednih, razumevajočih in znanja polnih odraslih, ki so sposobni podpreti in omogočiti uspešno participacijo mladih oskrbovalcev in otrok, kot najbližjih sorodnikov sodelovanje.

Pregled sive literature je razkril znatne razlike v sodelovanju otrok med sektorji in državami. V Sloveniji, Italiji (v regiji Emilia-Romagna), Bolgariji, Švedski in na Flamskem obstajajo okviri za sodelovanje otrok, vendar se med seboj močno razlikujejo po izvajanju in vključenosti otrok vanje. Slovenija in Italija sta vzpostavili sisteme, ki temeljijo na pravicah, vendar je sodelovanje močno odvisno od lokalnih virov in politične volje, pri čemer mladi oskrbovalci v Sloveniji nimajo pravnega priznanja, v Italiji pa so podprti in priznani le na regionalni ravni. Bolgarija se sooča z najhujšimi strukturnimi ovirami, visoko stopnjo revščine, šibkim izvajanjem in minimalnim priznanjem mladih oskrbovalcev ali pomembne udeležbe otrok. Švedska kljub močnemu sistemu socialnega varstva in izobraževanja prav tako formalno ne priznava mladih oskrbovalcev, medtem ko na Flamskem kažejo pravno utemeljeno udeležbo, vendar se v veliki meri opira na pobude nevladnih organizacij. V vseh kontekstih udeležba ostaja predvsem posvetovalna, z omejenimi praksami sodelovanja ali praksami, ki jih vodijo otroci. Otroci s posebnimi potrebami, migranti in otroci v negotovih razmerah so pogosto izključeni, pri mlajših otrocih pa so informacije večinoma usmerjene v odrasle, mehanizmi za pritožbe pa so neenotni in redko otrokom prijazni. Čeprav EU zagotavlja močan pravni okvir z instrumenti, kot sta *Listina temeljnih pravic* in

Strategija o pravicah otrok iz leta 2021, ostaja nacionalno izvajanje razdrobljeno. Da bi presegle simbolične ukrepe, morajo države zagotoviti sistemsko priznanje, vključujočo dostopnost in mehanizme za povratne informacije, ki otrokom, zlasti najbolj marginaliziranim, omogočajo, da pomembno vplivajo na odločitve, ki zadevajo njihova življenje.

Kaj sledi?

Četrty delovni sklop (WP) raziskovalnega projekta **OUR VOICES** je že v teku. V tem delu projekta bomo pripravili celovite učne materiale o mladih oskrbovalcih, namenjene strokovnjakom, kot so učitelji, socialni delavci, zdravstveni delavci, mladinski delavci ter prostovoljci oziroma predstavniki nevladnih organizacij. Ti materiali bodo zajemali:

- posebne izzive, s katerimi se soočajo mladi oskrbovalci,
- mehanizme prepoznavanja,
- učinkovite strategije podpore,
- mehanizme participacije,
- strategije samozagovornišva,
- tehnike in smernice za ustvarjanje prijaznega okolja za mlade oskrbovalce.

V prihodnjih mesecih bomo pripravili izobraževalni program, ki bo temeljil na že obstoječih učnih materialih, ob upoštevanju prispevkov vseh partnerskih držav in organizacij v projektu **OUR VOICES**. V vsaki partnerski državi bodo organizirane fizične delavnice ali spletne seje. Naprej bomo oblikovali delavnico, ki bo udeležencem omogočila interaktivno učno izkušnjo. Za ocenjevanje učinkovitosti in vpliva izobraževalnih programov bodo uporabljeni ustrezni evalvacijski mehanizmi.

Za več informacij in novice v zvezi s projektom OUR VOICES, lahko obiščete

[spletno stran projekta](#)

ali nam preko ključnika **#OURVOICES_PROJECT_EU**

sledite na vseh večjih socialnih omrežjih

Projekt OUR VOICES je so-financiran s strani programa CERV, številka pogodbe 101190125 - OUR VOICES - CERV-2024-CHILD. Sofinancirano s strani Evropske unije. Mnenja in stališča, izražena v tem gradivu, so izključno stališča avtorjev in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske komisije. Ne Evropska unija ne organ, ki podeljuje sredstva, nista odgovorna za njih.